

... ΚΑΙ ΜΑΣ ΛΕΓΑΤΕ

ΦΡΤΙΚΤΑ!

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΔΙΑΔΗΛΩΣΗΣ
«ΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ -
ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΝΗΤΙΚΑ»

Σας το λέγαμε παλιά... :

ο ελληνικός αντιαμερικανισμός στη θεωρία και την πράξη, 1999

Ήταν 19 Νοεμβρίου του 1999. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον πραγματοποιούσε επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα. Μια μεγάλη αντιαμερικανική διαδήλωση «ενάντια στον Κλίντον» επαναλάμβανε το προ δύο ημερών δρομολόγιο της πορείας του Αγιοπολυτεχνείου και ζητούσε να περάσει μπροστά από την αμερικανική πρεσβεία. Ο Μιχάλης Χρυσοχοϊδης, αρχηγός των κρατικών δυνάμεων δημοσίας τάξεως, απαγόρευσε την πρόσβαση στην πρεσβεία. Η Αλέκα Παπαρήγα, γουγού του Κουκουέ και μπροστάρης των λαϊκών δυνάμεων, αμέσως τον πήρε τηλέφωνο. Η πεντάλεπτη τηλεφωνική συνομιλία τους μεταφέρθηκε στις εφημερίδες:

«Είναι αναφαίρετο δικαίωμα του ελληνικού λαού να προχωρήσει κύριε Χρυσοχοϊδης» ακούστηκε να λέει η κυρία Παπαρήγα. «Σας το έχουμε πει κυρία Παπαρήγα ότι δεν θα επιτραπεί η πορεία προς την αμερικανική πρεσβεία».

«Κύριε υπουργέ, η πορεία δεν θα θίξει το πρόγραμμα του αμερικανικού προέδρου. Και επιτέλους, καταλάβετε ότι είναι χρήσιμο για την Ελλάδα να δώσει αυτό το παρόν ο ελληνικός λαός».

«Δεν μπορεί να αλλάξει η απόφαση της Κυβέρνησης» αντέτεινε ο κύριος Χρυσοχοϊδης.

«Γιατί μιλάτε έτσι, αφού το ξέρετε ότι είναι αντισυνταγματικό να απαγορεύσετε μια διαδήλωση»

Η συνομιλία σταμάτησε κάπου εκεί. Οι συγκεντρωμένοι άρχισαν να προχωρούν, οπότε οι αστυνομικοί άρχισαν να ρίχνουν τα δακρυγόνα...¹

Είναι ομολογουμένως δύσκολο να εξηγήσει κανείς τη σχέση μεταξύ αντιαμερικανικών διαδηλώσεων, ελληνικής αριστεράς και εξωτερικών λογαριασμών του ελληνικού κράτους. Ευτυχώς για εμάς, εκείνο το βράδυ του 1999, η γραμματέας του ΚΚΕ, Αλέκα Παπαρήγα, φρόντισε να την ξεκαθαρίσει: «είναι χρήσιμες για την Ελλάδα», τελεία και παύλα.

Με τα σημερινά μας μυαλά, μπορούμε να μιλήσουμε για αυτή την εθνική χρησιμότητα, ακόμη και με εξαιρετική συντομία: το ελληνικό κράτος από κατασκευής του ζει και αναπνέει στον ρυθμό της διάλυσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Αυτή η διάλυση, όπως εξελίσσεται από τον 19^ο αιώνα, φέρνει το ελληνικό κράτος διαρκώς αναμειγμένο σε πολεμικές συγκρούσεις πλανητικού βεληνεκούς. Αυτές οι συγκρούσεις αρχικά είχαν στο επίκεντρό τους τον ρωσοβρετανικό ανταγωνισμό, αλλά από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μετά τον αμερικανορωσικό ανταγωνισμό. Το ελληνικό κράτος διπλασιάστηκε, διατήρησε την εσωτερική του συνοχή και επιβίωσε των τρομερών γεγονότων της δεκαετίας του '40 εκμεταλλευόμενο τους παγκόσμιους διακρατικούς ανταγωνισμούς προς όφελός του.²

Αλλά τα «τρομερά γεγονότα της δεκαετίας του '40» δεν είναι για να τα παίρνει κανείς αφήφιστα. Το ελληνικό κράτος διαφεντεύει μια καπιταλιστική κοινωνία, με τους εργάτες και τα αφεντικά της. Αυτό σημαίνει ότι η διαρκής πολεμική του κινητοποίηση κατά καιρούς δημιούργησε και τις ανάλογες κοινωνικές εντάσεις. Βέβαια ο όρος «κοινωνικές εντάσεις» είναι μάλλον ευφημιστικός. Σε τουλάχιστον δύο περιπτώσεις, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών 1912-1923 και 1940-1950, οι

«κοινωνικές εντάσεις» έφτασαν μέχρι τον λίγο έως πολύ ανοιχτό εμφύλιο ταξικό πόλεμο. Η ελληνική αριστερά, πρόσκαιρος εκπρόσωπος της οποίας για εκείνο το βράδυ του 1999 ήταν η κυρία Παπαρήγα, είναι πολλά πράγματα. Για τους σκοπούς μας όμως, είναι σημαντικό να τονίσουμε ένα από αυτά τα πολλά: η ελληνική αριστερά είναι το ιστορικό προϊόν αυτής της διπλής ιστορίας πολέμου και αντίθεσης στον πόλεμο. Η ελληνική αριστερά είναι το πολιτικό σχήμα κατευνασμού και παραγωγικής οργάνωσης των «κατώτερων στρωμάτων» με γνώμονα τους «εθνικούς σκοπούς». Ο αντιαμερικανισμός αυτής της αριστεράς, όπως και ο αντιτουρκισμός και ο αντιμουσουλμανισμός της, ο ταξικός ρατσισμός και ο πατριωτισμός της, είναι ένα από τα εργαλεία αυτής της «παραγωγικής οργάνωσης»: εν προκειμένω ο τρόπος ώστε η αντίθεση στα σχέδια εξωτερικού του ελληνικού κράτους, είτε έχει ηθικά κίνητρα, είτε υλικά, να διοχετευθεί σε δρόμους πατριωτικούς, εθνικά ωφέλιμους, συμβατούς με τους στόχους του υπουργείου των εξωτερικών.

Η διαδήλωση της 19^{ης} Νοέμβρη του 1999 είχε πίσω της δεκαετίες παραγωγικής οργάνωσης του αντιαμερικανισμού. Ο ελληνικός αριστερός αντιαμερικανισμός ήταν πια ένα πασίγνωστο *monnus operandi*: το σχήμα διαδήλωση - δεξιοί κι αριστεροί αντάμα - «φονιάδες των λαών αμερικάνοι» χρησιμοποιούνταν σε κάθε εθνική διαπραγμάτευση με τους «αμερικάνους» γύρω από τα τεκταινόμενα στην ευαίσθητη γειτονιά του ελληνικού κράτους. Οπότε η διαδήλωση της κυρίας Παπαρήγα, ακόμη και αν απαγορευόταν, ειδικά επειδή απαγορεύτηκε και εγένετο μπάχαλον, υπήρξε «εθνικά ωφέλιμη», ακριβώς με τον τρόπο που το εννοούσε η κυρία Παπαρήγα: ως επιπλέον μέσο πίεσης και επιπλέον στοιχείο που έπρεπε να ληφθεί υπ' όψη στις διαπραγματεύσεις.

Τα αντικείμενα των ελληνοαμερικανικών διαπραγματεύσεων του 1999 ήταν από τα πολύ σημαντικά: η λήξη του Γιουγκοσλαβικού εμφυλίου είχε επισημοποιηθεί με αμερικανική εισβολή στα Βαλκάνια και τη δημιουργία του κράτους του Κοσόβου. Το ελληνικό κράτος είχε επιτρέψει τη διέλευση του αμερικανικού στρατού από τη Θεσσαλονίκη. Επίσης ο παλιός φίλος των 90's Αμπντουλά Οτσαλάν είχε παραδοθεί στην Τουρκία και η περίοδος της «ελληνοτουρκικής φιλίας» ξεκινούσε έπειτα από τους σεισμούς του Καλοκαιριού. Σήμερα καταλαβαίνουμε ότι όλα αυτά σήμαιναν την απαρχή της διάλυσης της Μέσης Ανατολής.

Τότε κανείς δεν καταλάβαινε Χριστό. Και πάλι όμως, αυτό δεν εμπόδισε εκείνη τη μεγάλη διαδήλωση να είναι εθνικά χρήσιμη. Ο Πώλ Γκλάστρις, λογογράφος του Κλίντον και επιβαινών του προεδρικού αεροπλάνου εκείνο το Νοέμβρη θυμάται:

Καθώς το προεδρικό αεροσκάφος είχε αρχίσει να κατεβαίνει στη νυχτερινή Αθήνα, μπορούσαμε να διακρίνουμε από τα παράθυρά του τη λάμψη από τις φωτιές που είχαν ανάψει στο κέντρο της πόλης διαδηλωτές που ήταν εξαγριωμένοι εξαιτίας της επίσκεψης του κ. Κλίντον.³

Ποτέ δεν θα μάθουμε τι ακριβώς διαδραματίστηκε σε εκείνες τις σημαντικές συναντήσεις που διεξήχθησαν υπό τη λάμψη του μπάχαλου, αλλά μπορούμε να υποθέσουμε εκ του αποτελέσματος: η γνωστοποίηση της επικείμενης αμερικανικής δραστηριοποίησης στην Ασία και η στροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μακριά από τους «Σέρβους φίλους» και τα αντιτουρκικά «ενιαία αμυντικά δόγματα», προς την αναμονή της διάλυσης της Μέσης

Μπους Άντε Γαμήσου, 1991

Η αφίσα με την οποία οι «Πειρατές της Ημισελήνου» κάλεσαν στη διαδήλωση του 1991 ενάντια στην επίσκεψη του Μπους. Η επιχειρηματολογία του κάτω μέρους μπορεί να χρησιμεύσει για να αντιληφθούμε το μέγεθος των καινοτομιών της διαδήλωσης του 1999.

Ανατολής. Όπως τα λέει ο Γκλάστρις: «Ένα μήνα αργότερα, η ελληνική κυβέρνηση ήρε το βέτο της στην τουρκική υποψηφιότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση [και] χάρη στην κρίσιμη παρέμβαση Ελλήνων διπλωματών, η αντιπολίτευση στη Σερβία επικράτησε και ο δικτάτορας Μιλόσεβιτς οδηγήθηκε ενώπιον της δικαιοσύνης».⁴ Όταν όλα είχαν τελειώσει, ο Γκλάστρις πήρε μαζί του ένα ιδιόμορφο αναμνηστικό από τις «διαπραγματεύσεις»: ένα σπασμένο μάρμαρο, απομεινάρει της διαδήλωσης, «ακριβώς ίδιο με το μάρμαρο από το οποίο είχε κατασκευαστεί η Ακρόπολη»:

Τοποθετήσαμε μερικά σε πλαστική σακούλα. Εχοντας επιστρέψει στην Ουάσιγκτον, τα επέδειξα σε κατάσταση επιγραφών, το οποίο τοποθέτησε σε αυτά μικρές πλακέτες που έγραφαν: «Αθήνα, Ελλάδα, 19-20 Νοεμβρίου», προτού τα προσφέρω σε συναδέλφους μου στον Λευκό Οίκο, αλλά και στον ίδιο τον πρόεδρο Κλίντον. Οι πρόεδροι δέχονται χιλιάδες δώρα κάθε χρόνο, τα περισσότερα από τα οποία καταλήγουν σε αποθήκες. Ο πρόεδρος Κλίντον, όμως, διατήρησε το μικρό αυτό θραύσμα μαρμάρου στο Οβάλ Γραφείο μέχρι το τέλος της θητείας του.⁵

Για τον πρόεδρο Κλίντον και τον λογογράφο του, το καλύτερο αναμνηστικό από τις διαπραγματεύσεις με το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών ήταν αυτό το μικρό θραύσμα, μίγμα αρχαίου ελληνικού μεγαλείου και νεοελληνικού πατριωτικού μπάχαλου, ετούτη η υλική ενσάρκωση της αρμονικής συνύπαρξης των φαινομενικά άσχετων και όμως τόσο ταιριαστών συστατικών του ελληνικού soft power.

Οπότε η αντιαμερικανική διαδήλωση της 19^{ης} Νοέμβρη του 1999 υπήρξε εξαιρετικά επιτυχημένη. Αλλά δεν ήταν η μοναδική που έγινε με αφορμή την επίσημη επίσκεψη του προέδρου Κλίντον. Δέκα μέρες πριν βρίσκουμε μια άλλη, πολύ λιγότερο γνωστή, πολύ περισσότερο πρωτότυπη. Είχαμε διαδηλώσει κι εμείς!

...και μας λέγατε φρικιά! Ιστορία και σημασία της διαδήλωσης «Ίδια είναι τα αφεντικά» του 1999

Καινοτομίες των φρικιών

Η διαδήλωση με κεντρικό σύνθημα «Ίδια είναι τα αφεντικά - Εθνικά πλανητικά» έγινε στις 9 Νοεμβρίου του 1999. Η υπογραφή της αφίσας που καλούσε στη διαδήλωση ήταν ένα σκέτο αστέρι. Μεταξύ των διοργανωτών της διαδήλωσης βρίσκουμε τις ομάδες και τα άτομα (ω ναι...) που αργότερα θα σχημάτιζαν τη συνέλευση που μεταξύ του 2000 και του 2004 έγινε γνωστή ως «Μητροπολιτικά Συμβούλια» και επ' ουδενί λόγω δεν πρέπει να συγχέεται με την πέσιση συνονόματη εκδοχή που σούρθηκε εντελώς αναξιοπρεπώς και ευτυχώς συντόμως κάπου μετά το 2009 (πρόσεχε μην μπερδευτείς, ω ιστορικό του μέλλοντος). Μαζί τους, ως συνδιοργανωτές, συμμετείχαν οι ομάδες των αναρχικών «από τα δυτικά», όπως είχαν τότε.

Τελικά στη διαδήλωση συμμετείχαν 500 σύντροφοι και συντρόφισσες, αριθμός ούτε μικρός ούτε μεγάλος για τα μέτρα μας και τα μέτρα της εποχής. Το σημαντικό όμως με αυτή τη διαδήλωση δεν ήταν τόσο ο αριθμός των διαδηλωτών, όσο οι καινοτομίες που τη συνόδευσαν.

Από τη μια έχουμε τις «τεχνικές» καινοτομίες: Εκείνη η διαδήλωση ήταν η πρώτη φορά που συνειδητά η περιφρούρηση είχε αποφασιστεί να συνταχθεί γύρω από τη διαδήλωση σε σχήμα ενός «Π», ανάστροφη όψη του «Π» με το οποίο συνήθιζαν τα ΜΑΤ να περικυκλώνουν τις διαδηλώσεις τη δεκαετία του '90. Εκείνη η διαδήλωση ήταν η πρώτη φορά που χρησιμοποιήθηκαν συντονιστές ώστε να εξασφαλίζεται η συνεννόηση μεταξύ των συντρόφων της περιφρούρησης. Θα λέγαμε διάφορα για τη διπλού σχήματος αφίσα, αλλά δεν μας φτάνει ο χώρος. Τέλος, για πρώτη φορά εμφανίστηκε το περίφημο «χαρτάκι» που μοιράστηκε στην προσυγκέντρωση πληροφορώντας τους διαδηλωτές για το δρομολόγιο και τους όρους της διαδήλωσης και προτείνοντας συνθήματα.

Στην πραγματικότητα βέβαια, καθεμιά από αυτές τις «τεχνικές» καινοτομίες

αποτελούσε από μόνη της και μια πολιτική πρόκληση. Στους καιρούς για τους οποίους μιλάμε, η βασική παραδοχή που πλανώνταν πάνω από κάθε δράση της αντεξουσίας ήταν η ιδεολογία που τότε λεγόταν «του αυθόρμητου». Αυτό σήμαινε ότι οι διαδηλώσεις της αντεξουσίας διεξάγονταν με την άρρητη παραδοχή ότι ο κάθε συμμετέχοντας θα μπορούσε ενδεχομένως να κάνει ό,τι κατεβάσει η κούτρα του! Ανθρωπολογικά μιλώντας, ο στόχος αυτής της άρρητης παραδοχής δεν ήταν βέβαια να κατεβάσει ο καθένας, όποτε του καπνίσει, τη βιτρίνα που επιθυμεί, αλλά να διασφαλιστεί ότι το κάθε φοβερό «άτομο» από αυτά που σύχναζαν σε τέτοιες πορείες δεν είχε να δώσει λόγο σε κανέναν και πουθενά για τις πράξεις ή τις μη πράξεις του. Ότι καμία συλλογική απόφαση δεν μπορούσε να θεωρηθεί ανώτερη από τις ατομικές αποφάσεις. Και ότι σε τελική ανάλυση οι άτυπες αλλά σκληρότατες ατομικές ιεραρχίες που χαρακτήριζαν την αντεξουσία κατά τη διάρκεια εκείνης της δεκαετίας της παρακμής θα παρέμεναν άθικτες. Συνοπτικά: στον Μπάμπη τον αυθόρμητο κανείς και καμία δεν μπορούσε να πει να κάνει αλυσίδες (ή να κολλήσει αφίσες ή να μην πειράξει τις συντρόφισσες) γιατί ο Μπάμπης ο αυθόρμητος ήταν και γαμώ τα άτομα και έκανε ό,τι του κάπνιζε.

Όπως αντιλαμβάνεται κανείς από αυτή τη σύντομη περιγραφή, το ταπεινό «χαρτάκι» που μοιράστηκε και έκτοτε μοιράζεται στους διαδηλωτές κατά τη διάρκεια της προσυγκέντρωσης, δεν ήταν αποκλειστικά τεχνικό εργαλείο. Ήταν γραπτές συλλογικές αποφάσεις των διοργανωτών που με κομψό τρόπο παρουσιάζονταν ως τέτοιες: συλλογικές και των διοργανωτών, συνεπώς ποιοτικώς ανώτερες των αυθόρμητων και ατομικών. Η έμμεση, ευγενική, μελίχια κλπ προτροπή προς τον Μπάμπη ήταν να κάτσει στ' αυγά του και να κάνει ό,τι του λένε οι διοργανωτές, γιατί έτσι γίνονται οι διαδηλώσεις. Ενώ στην πραγματικότητα, όχι, δεν γίνονταν έτσι οι διαδηλώσεις.

Και γενικότερα, όπως καταλαβαίνει κανείς από το παράδειγμα του χαρτακιού, καμία από τις φαινομενικά «τεχνικές» καινοτομίες της διαδήλωσης δεν ήταν «τεχνική». Το «Π» που σχημάτισαν οι διοργανωτές γύρω από τη διαδήλωση σήμαινε ότι η διαδήλωση είχε εσωτερικό και εξωτερικό μέρος, δηλαδή ότι δεν μπορούσε ο καθένας να περιφέρεται όπου του καπνίσει: το εσωτερικό μέρος του «Π» συμμορφωνόταν με τις αποφάσεις των διοργανωτών – το εξωτερικό μέρος βρισκόταν εκτός της ευθύνης των διοργανωτών και όποιος ήθελε ας πήγαινε εκεί, με δική του ευθύνη (τράβα Μπάμπη, έχει και μπάτσους να παλέψετε).

Η ίδια η σύνθεση του «Π» της περιφρούρησης εξέφραζε πολιτικές θέσεις: όπως είχε αποφασιστεί κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, το φύλο, οι σωματικές ικανότητες, οι επίκτητες πολεμικές δεξιότητες, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και τα λοιπά σεβαστά ατομικά χαρακτηριστικά του Μπάμπη, δεν ελήφθησαν υπ' όψη. Οι αλυσίδες των διοργανωτών, φτιαγμένες από κάθε φύλο (εεε... βασικά άντρες και γυναίκες για το 1999), ηλικία (εεε... βασικά μεταξύ των δεκαοκτώ και των εικοσιοκτώ για το 1999) και σωματική διάπλαση (εδώ εντάξει είμαστε), έδειχναν ότι η άμυνα της διαδήλωσης ήταν ο συλλογικός της χαρακτήρας, το γεγονός ότι οι διαδηλωτές είχαν συνταχθεί στον δρόμο ως συλλογικό σώμα και όχι ως ικανές ατομικότητες.

Δεν ξέρουμε αν μπορούμε να το μεταδώσουμε αποτελεσματικά σε ανθρώπους που δεν έχουν ζήσει εκείνη την εποχή των σπηλαίων, οπότε αν δεν πειστήκατε, πάρτε το ως έχει: τα «τεχνικά» χαρακτηριστικά της διαδήλωσης ήταν καινοτόμα και, από πολιτική σκοπιά, απολύτως προκλητικά. Η προκλητικότητά τους δεν στρεφόταν στο εξωτερικό, αλλά στο εσωτερικό της διαδήλωσης. Ήταν τεχνοπολιτικές καινοτομίες που εξέφραζαν πολύ συγκεκριμένες γνώμες – τις δικές μας – για το ζήτημα της αυτοοργάνωσης, δηλαδή για την «εσωτερική» πολιτική της αντεξουσίας.

Στην ίδια διαδήλωση όμως εκφράστηκε και μια σαφής όσο και κάθετη γνώμη για την γενική «εξωτερική» πολιτική της αντεξουσίας. Το πράγμα ξεκινούσε από το κεντρικό σύνθημα. Το σύνθημα «Ίδια είναι τα αφεντικά - εθνικά πλανητικά» είναι ένα σύνθημα με πολλαπλές αναγνώσεις. Το γεγονός ότι αποτελεί παράφραση του παλιότερου «Ίδια είναι τα αφεντικά δεξιά κι αριστερά», αποτελεί

Ίδια είναι τα αφεντικά, 1999

Η αφίσα της διαδήλωσης του 1999. Κλασική εισαγωγή που τότε φαινόταν του είδους «δεν μαςάμε τα λόγια μας», εμπειρισμός με το καντάρι και καλές ιδέες για το μέλλον. Το γραφιστικό που παραπέμπει σε αγριεμένο τύπο με κουκούλα, σε «βλέμματα που λένε περισσότερα από τα λόγια» κλπ, είναι δείγμα της υπόκωφης επιρροής του Μπάμπη του Αυθόρμητου στον τρόπο διοργάνωσης διαδηλώσεων. Το «βλέμμα», δηλαδή το ύφος σε συνδυασμό με τις κατάλληλες δόσεις βουβαμάρας, συνοφρυώματος, καπνίσματος, μαλλιού, μπεγλεριού κλπ ήταν τότε σημαντικό εργαλείο πολιτικής έκφρασης και παραμένει τέτοιο σε ορισμένους κύκλους. Φωτογραφίες από την διαδήλωση δεν έχουν διασωθεί (είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι όλα αυτά συνέβαιναν τότε που δεν είχε wi-fi).

ταυτόχρονα και ένα υπονοούμενο «επιστροφής στις ρίζες» της αντεξουσίας: στη δεκαετία του '80 όταν η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία και η πλήρης κρατικοποίηση της αριστεράς συνέπεσε με τη γέννηση του «χώρου» ως πολιτικού εκφραστή του τμήματος της ελληνικής νεολαίας που επέμενε στην αντεξουσία και τον αντικρατισμό.

Το «Ίδια είναι τα Αφεντικά Δεξιά κι Αριστερά» της δεκαετίας του '80 δήλωνε ότι οι λόγοι εναντίωσης στα αφεντικά και το κράτος δεν είχαν εκλείψει με την ανάληψη της κρατικής εξουσίας από το ΠΑΣΟΚ και ότι η κρατικοποιημένη αριστερά αποτελούσε εξίσου μισητό αντίπαλο με την «επάρατο δεξιά». Η παράφραση «Ίδια είναι τα αφεντικά – εθνικά πλανητικά» της δεκαετίας του '90 από την άλλη, εγκαλούσε την ιστορική μας προέλευση και ταυτόχρονα δήλωνε τον εμπλουτισμό της. Πράγματι, η έμφαση στην καθημερινότητα της ταξικής σχέσης που εκφραζόταν από το πρόγονο σύνθημα, έπρεπε κατά τη γνώμη μας να εμπλουτιστεί με μια πολύ λιγότερο εμπειρική αλλά εξίσου σημαντική έμφαση στη φύση του ελληνικού κράτους και στη συμμετοχή του στους πλανητικούς ανταγωνισμούς.

«Πολύ λιγότερο εμπειρική» αυτού του είδους η έμφαση. Αλλά όπως συμβαίνει με εμάς, και πάλι είχε προκύψει κατ' αρχήν από την εμπειρία του δρόμου. Από τη δεκαετία του '90 και τις εξωτερικές εμπλοκές του ελληνικού κράτους όπως αυτές εκφράστηκαν τόσο στις «μεγάλες στιγμές» των «παλαικών» φασιστικών συλλαλητηρίων, όσο και στην καθημερινότητα, στην πρώτη άνοδο του ελληνικού ναζισμού.

Οπότε το σύνθημα «Ίδια είναι τα Αφεντικά – Εθνικά Πλανητικά» καλούσε στο άνοιγμα ενός νέου πεδίου για τους λόγους και τις πρακτικές της αντεξουσίας: την ενασχόληση με τους «λογαριασμούς εξωτερικού» του ελληνικού κράτους και την παγκόσμια διακρατική σύγκρουση. Ταυτόχρονα δήλωνε ότι αυτό το νέο πεδίο ήταν απολύτως συμβατό με την ιστορική μας προέλευση, φυσικό επόμενο της δημιουργίας του α/α χώρου κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80. Τέλος θύμιζε με μάλλον κάθετο τρόπο ότι η αντεξουσιαστική αντίθεση στην αριστερά που εκφράστηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 και που τόσο μας άρεσε, εξαφανιζόταν όταν επρόκειτο για τα λεγόμενα «εθνικά ζητήματα» και ότι αυτή η εξαφάνιση δεν έπρεπε να συμβαίνει.

Και όλα αυτά δεν γίνονταν ούτε με κείμενο που το γράφει ένας και ας κάνει ο καθένας ό,τι θέλει, ούτε με εκδήλωση όπως κάποιες που είχαν προηγηθεί, πάλι διοργανωμένες από εμάς και όπου μπορεί κανείς να εκφράσει τις αντιρρήσεις του. Γίνονταν με μια δημόσια διαδήλωση, δηλαδή με ένα κάλεσμα δημόσιας υποστήριξης και με μια δημόσια συλλογική δήλωση υιοθέτησης των συγκεκριμένων θέσεων (γιατί αυτό είναι πάνω απ' όλα οι διαδηλώσεις).

Βαρύ; Ίσως ναι, ίσως όχι. Πάντως, όπως αποδείχθηκε στους μήνες που ακολούθησαν, είχαμε φορτωθεί λίγα περισσότερα από όσα μπορούσαμε να σηκώσουμε (το συνηθίζουμε).

Προβλήματα των φρικιών

Οπότε στις 9 Νοέμβρη του 1999, αυτοί που λίγο μετά θα γίνονταν και με τη βούλα οι αυτόνομοι στην Ελλάδα είχαν προχωρήσει σε σειρά καινοτομιών. Όντως: Είχαμε καλέσει σε διαδήλωση ενάντια στο ελληνικό κράτος σε μέρα άσχετη με την έλευση του Κλίντον. Είχαμε καλέσει σε διαδήλωση μόνοι μας, χωρίς την αριστερά, σε μια περίπτωση όπου όλα κραύγαζαν ότι πρέπει – τηρώντας τις εμετικές παραδόσεις της δεκαετίας του '90 – να διαδηλώσουμε ως ουρά της αριστεράς. Είχαμε ανοίξει το ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής του ελληνικού κράτους και του παγκόσμιου διακρατικού ανταγωνισμού. Και είχαμε

προσπαθήσει να κλείσουμε τον Μπάμπη τον αυθόρμητο μέσα σε οργανωμένο μπλοκ, να κρατάει χαρτάκι με αποφάσεις τρίτων και να πιάνεται αλυσίδες με άτομα αμφιβόλου ανδρισμού.

Τεχνοπολιτικές καινοτομίες ενάντια στον Μπάμπη τον αυθόρμητο και μαζί πολιτικές καινοτομίες ενάντια στη συμβιωτική σχέση μεταξύ αντεξουσίας, αριστεράς και τελικά ελληνικού κράτους. Φαίνονται πολλά; Πολλά ήταν! Το πόσο πολλά και πόσο βαριά φαίνεται από το κείμενο της αφίσας που καλούσε στη διαδήλωση:

ΚΛΙΝΤΟΝ

ΠΑΡΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΜΑΖΙ ΣΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΤΕ ΚΑΙ ΓΑΜΗΣΟΥ

Η Wall Street και η Σοφοκλέους,
οι «ανθρωπιστικές βοήθειες»

και το σχέδιο Μάρσαλ

η Κου - Κλουξ - Κλαν

και οι νοικοκυραίοι που δολοφονούν μετανάστες

ο στρατός κατοχής στα Βαλκάνια

είτε είναι αμερικάνικος

είτε είναι ελληνικός

ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΙΔΙΟ ΕΧΘΡΙΚΑ

Ο πατριωτικός «αντιαμερικανισμός»

είναι ιδεολογία των διακρατικών σχέσεων

και το άλλοθι του ελληνικού ιμπεριαλισμού

Η γραφική νεανερτάλεια εισαγωγική πρόταση είναι εξηγήσιμη και διαφωτιστική. Από τη μια επιδεικνύει το είδος της γνώμης περί σεξισμού και προσέγγισης της προλεταριακής γλώσσας που επικρατούσε αναμεταξύ μας το 1999 και μας υποψιάζει για τους τρόπους με τους οποίους καταφέραμε να λέμε «κάθε φύλου» και να εννοούμε «των εξής δύο». Από την άλλη είναι σημαντικό να γνωρίζουμε κανείς ότι από τη σκοπιά των διοργανωτών, εκείνη η γραφική εισαγωγή είχε και ιστορικοπολιτική σημασία. Παράφραζε την αφίσα «Μπους Άντε Γαμήσου» της ομάδας «Πειρατές της Ημισελήνου». Οι «Πειρατές» ήταν μια παλιότερη ομάδα – πρόδρομος της αυτονομίας- είχαν χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο σλόγκαν το 1991 για να καλέσουν στην αντιαμερικανική διαδήλωση που είχε γίνει τότε επ' αφορμής της επίσκεψης του Τζωρτζ Μπους του πρεσβύτερου στην Ελλάδα, φυσικά δίχως κριτικές στην «ουρά της αριστεράς» και τον πατριωτικό αντιαμερικανισμό. Σύμφωνα με τις γνώμες που επικρατούσαν στο εσωτερικό μας το 1999, η προσθήκη των «ελληνικών αφεντικών» στο «Μπους άντε γαμήσου» του 1991, δήλωνε τεράστια πρόοδο κατανόησης του κόσμου.

Με την σχετική έννοια, έτσι ακριβώς ήταν. Η προσθήκη των ελληνικών αφεντικών στην υποθεση «αμερικάνοι», δηλαδή η αναγνώριση του ελληνικού ιμπεριαλισμού, αποτελούσε τεράστιο βήμα. Με απόλυτους όρους από την άλλη, σε σύγκριση δηλαδή με όσα έπρεπε να γίνουν ώστε το νέο πεδίο λόγου και δράσης να ανοίξει αξιοπρεπώς, αυτό το βήμα ήταν στην πραγματικότητα μικροσκοπικό. Το «νέο πεδίο» των διακρατικών σχέσεων ήταν εντελώς ανεξερεύνητο και εντελώς εκτός της καθημερινής εμπειρίας. Εμείς από την άλλη, πρέπει να το παραδεχτούμε, ήμασταν πλάσματα της καθημερινής εμπειρίας: δουλεύαμε ναι, ήμασταν στον δρόμο ναι, αλλά σχεδόν κανείς από εμάς δεν διάβαζε βιβλία και όσο για εφημερίδες ας το αφήσουμε καλύτερα. Ακόμη

ΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ Τ' ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΕΘΝΙΚΑ - ΠΛΑΝΗΤΙΚΑ

Στις 13 του Νοεμβρίου ο Κλίντον θα βάλει τα πόδια στην Αθήνα. Η μεσοκλίμα της ελληνικής φροντίδας θα συνεχιστεί να είναι με αρχή ένα σημαντικό κομμάτι. Οι θεολογικοί μεταφορές του '90ς και μόνο έχουν' θα συντηρήσουν τον εχθρό τους. Το αν ιδίως κάποιος εκπροσωπεί μια καταπιεστική κλάση που κινείται στην ιστορική ευθύνη για το βάθος και την εξάρτηση εκπαιδευτικών ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά είναι βέβαια. Αλλά η ιστορία που καταλαβαίνει δεν είναι ποτέ φθισή αν είχε να κάνει με τους αμερικανικούς προέδρους. Και η ιστορία των αντιπολιτευόμενων γίνεται φθισή με τριτογενείς συντάξεις όταν βλέπεις μόνο μια μικρή 'από τη μύτη της' και θυσιάζεις την καθημερινότητα του αντιπροσωπικού στην εκπαίδευση' 'σύνταξη' με τον υπερβολικό που υπολείπεται ότι φέρει μόνο ένα κομμάτι της απειρίας. Ο Κλίντον έρχεται στην Αθήνα να διαπραγματευτεί με τους εκπαιδευτικούς μιας νέας καταπιεστικής κλάσης, της ελληνικής, που είναι κάθε μέρα εδώ για να μας αποδοκιμάσει η μη υπαρκτή επίσημη έρευνα που κάνει μεγάλης γενεαλογίας.

Αν ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός εκφράστηκε με τη στρατιωτική παρουσία στο περσικό σμήμα του Ιράν στη γη υποστηρίχθηκε και προώθησε την αμερικανική οικονομική συμφωνία, τότε ο ελληνικός ιμπεριαλισμός που βρέθηκε από κοινού το δόγμα του, έχει παραλογιστεί για να κάνει και υπαρκτός με μια νίκη στην άλλη στην περιοχή που του αναλογεί. Το ελληνικό αμερικανικό παρόμοιο στο χέρι τους την ενέργεια σε ολόκληρη τη Νεοανατολική Ευρώπη, τις ημερομηνίες, τις κατασκευές, τα αρχαία, τους εμπειρικούς δρόμους και τις πλαστογραφικές ηθικές. Μεταφορές της θρησκευτικής τους μοναξιάς, εκμεταλλεύονται στην ηρώνα των προκλήσεων έλα από το σώμα. Υποστηρίχθηκε ένα 'ελληνικό όνειρο' ανάλογο του αμερικανικού προοικισμού και εκμεταλλεύεται την εργασία χιλιάδες μαθητών, αφού έχουν βάλει το χέρι τους να με μια νέα δυνατή η επιθυμία της χώρας που προβάλλουν με φθισή γνώση του ο-κάπηλ τους. Έχουν τον πρώτο ρόλο στην κουλτούρα και τα έτη μας μισού χρόνου στην περιοχή, με αρχές το εμπόριο ιερών και την εκπαιδευτική εκστρατεία μεταπολεμική στο εκπαίδευση των μαζών και των ηρώων.

Απαράσιτος για την ατομική της ελληνικής συμφωνίας, ο ελληνικός στρατός έχει εγκατασταθεί μόνιμα στην Αθήνα, στη Βοσνία και στο Κόσοβο, ενώ κλείνει σιγά σιγά παρουσιάζει στη Κίνα. Εντός των ελληνικών ορίων ο στρατός βρίσκεται και δοκιμάζει με 'παιχνίδια, ενώ στην καταπιεστική του μαζική εξουσία κρατάει παράλληλα τον '90ς. Οι νέες ευλαβικές μονάδες που κινούνται, φιλοδοξούν να μισώσουν στους αμερικανικούς πελάτες και να είναι σε θέση να επιβιώσουν όπου απειλούνται το 'ελληνικό εθνικό συμφέρον'. Όπως το αμερικανικό εθνικό συμφέρον 'απαλλάχθηκε' στην Κερκίρα, στο Βελτίνι, στο Ιράκ.

Αν ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός για τον εαυτό τους το ρόλο των πλανητών, οι έλληνες φροντίζουν να εφευρίσκουν το ρόλο του γραφικού των βαλκανίων. Αυτός ο ρόλος τους αναλογεί προς το παρόν 'ε αμείνων παλαιών' οι ανήλικες. Η απειρία του Κλίντον και οι παλιές εθνοπολιτικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του δεν είναι απλά απειρία απουσιάζουσών κών σχέσεων. Τέτοιον μαζική έρευνα ο επικρατεί του Σπύτη και του 'Τουρκοβίτη' Αλβανία και Κόσοβο, οι διαβόητες οικονομίες υπό ελληνικό αμύδι, οι όροι για το πέρασμα των μονοπωλιακών επιχειρήσεων των βαλκανίων σε ελληνικό χέρι. Στο γύρι τους διαβόητους στη Σερβία και στο Κόσοβο, η ελληνική συμμετοχή δεν ήταν απειρία αμερικανικών πύλων. Το ελληνικό κράτος ήθελε να είναι με την πλευρά των κερών και τα κέρματα θαύματα, αμαρτίες του μικρότερου δυνατού βάλου, παρ'ότι η στρατιωτική του παρουσία στην περιοχή κινεί την πάση κοινής και ταπεινά δε χόλασε τις σχέσεις του με την Μιλόσεβιτς άρα ενίσχυσε την παρουσία του ελληνικού κεφαλαίου και στη Σερβία.

Σ' αυτή τη διαδικασία του μέσο από τα πλά του Κόσοβο, το ελληνικό κράτος χρησιμοποιεί την 'α-τη-μετακαταστική' έρευνα στην Ελλάδα με τρόπο που καθόλου να μην ανταλλάσει με την πραγματική φθι-

Η προκήρυξη της διαδήλωσης του 1999. Για την κατάσταση στα Βαλκάνια και τι ακριβώς ήθελε ο Κλίντον δεν τα πήγαινε πολύ καλά· για τον ελληνικό ιμπεριαλισμό και τον ρόλο του αριστερού αντιαμερικανισμού τα πήγαινε σαφώς καλύτερα. Το γραφιστικό, κατά τα φαινόμενα, πολύ μας άρεσε και το βάζαμε παντού.

Η προκήρυξη της διαδήλωσης του 2016 υπάρχει ένθετη στη μέση του περιοδικού που κρατάτε στα χέρια σας. Ελπίζουμε σε αυτή να τα έχουμε πάει καλύτερα.

Ίδια είναι τα αφεντικά, 2016

Η αφίσα που καλούσε σε διαδήλωση τον Νοέμβρη. Τα επαναλαμβανόμενα πρόσωπα της αλυσίδας δεν μας πρόέκυψαν ακριβώς επίτηδες. Τα καταλαβαίνουμε ωστόσο καλύτερα συγκρίνοντας με την αφίσα του 1999.

Ο Ρόος υπαρχής Αμερικής Αφίσα και η προκήρυξη της ΗΠΑ Ομάδα επικείμενα ταυτόχρονα την Ελλάδα τον μήνα του Απο-
 πάλαινεσιν!

Η υπόθεση δεν είναι απλή: Οι δύο επόμενες συνόδους άρχισαν με την ίδρυση της παλαιάς διαπραγματευτικής ομάδας στην παλαιά κλιτική του Σπύτη και το Αργεντινικό. Εδώ το ελληνικό κράτος βλέπει τη βέλους της Σπύτη ως ευκαιρία. Ήρθε να γίνει στη βέλους συν-
 κλητήρα τη διαπραγματευτική ομάδα στην «προσωπική εκδήλωση, έλεγχος της τουρκικής κριτικής. Έπειτα γιατί αυτή η βέλους κριτική το ελληνικό κράτος σημαντικό στην παλαιά διαπραγματευτική ούρα.

Εάν γ' από που το ελληνικό κράτος ανακάλυψε την «ΑΟΖ», την «Ανατολική Μεσόγειο» και τα «πετρέλαια» από το 2009 και μετά.
 Εάν γ' από που «αντίστοιχο ανέλαβε» με 6,6 κέρως υπόλοιπο στην περιοχή, όπως από το Κόσοβο. Εάν γ' από που πελάει «επιρροές» και «ποικιλία επιπτώσεων» ενώ δεν σταματάει τις «επιρροές» στην περιοχή.

Ο Αφίσα και Ομάδα δε διαπραγματευτική με το ελληνικό κράτος γύρω από τη βέλους της Σπύτη, την ανεμετό τους ού-
 γωνοι και τα προβλήματα της Τουρκίας. Το ελληνικό κράτος θα προσηύχεται να εκμεταλλευτεί την περίπτωση. Έτσι άρουν το κράτος. Και φυσικά στο βάθος, όλο και λιγότερο σίβαν, κάνει το «εξοικονομεί» τον γυναικείο παλαιο.

Εάν γ' από που κράτος να το καταλάβουμε, να το διαδοκίμασε, να το κενόμορφο καλά.
 Ζακωνίστηκε το εθνικό συμφέρον, είναι το συμφέρον των ορε-
 γάνων μας!
 Φροντίστε τις «αποκαταστάσεις Οικονομικής Ζώνης» τους! Οικειοί στη βέλους βλέπουν μόνο τα οφέλη!

Καθαρώμε μισή από «αμαρτίες» τους! Ας και μπορούμε να «αναμετρήσουμε» ανάλα λυσομενί!

Παρελάμε τις θύρας της εξάρτησης, δεν παύουμε να «κρίνει» και «αμαρτίες» Το ελληνικό κράτος έλα το δώρο του συμφέ-
 νου, το δώρο του αμύδι, και ένα όλο ανώνυμο!
 Ζακωνίστηκε τον πατριωτικό, έλα και ορεπτά, δεν πήμ στον στρατό, παύμε το ελληνικό κράτος και το εκάβη του!

ΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΝΗΤΙΚΑ

antifa

ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 14:00

ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ

ANTIFAISTIKH SYMΦΩΤH
 autonome antifa

χειρότερα, οι ιδέες μας για τον κόσμο και την γνώση είχαν διαμορφωθεί στο εσωτερικό του αντιεξουσιαστικού χώρου της δεκαετίας του '90. Για να το διατυπώσουμε σύντομα, αυτό σήμαινε ότι νομίζαμε ότι η «αλήθεια» είναι ένα ζήτημα ορθής ατομικής σκέψης, «φωτισμένης» ερμηνείας της καθημερινότητας. Στα τέλη της δεκαετίας του '90, η μοναδική πρώτη ύλη που χρειαζόταν για να είναι κανείς έγκυρος ήταν τα περιεχόμενα του εγκεφάλου του.

Πρακτικά αυτό σήμαινε ότι συνελεύσεις επί συνελεύσεων των τότε ομάδων αναλώνονταν σε ζητήματα όπως «ας συζητήσουμε τι είναι ο ρατσισμός» ή «ας συζητήσουμε τι είναι ο ιμπεριαλισμός», όπου σύντροφοι και συντρόφισες μαζεύονταν και αλληλοκλιόταν, ή στην καλύτερη έλεγαν ιστορίες από τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Επίσης σήμαινε ότι το νέο ζήτημα θα προσεγγίζονταν όπως προσεγγίστηκε από την αφίσα της διαδήλωσης «Ίδια είναι τα αφεντικά»: προσφυγή στην εμπειρία της «Σοφοκλέους» (στους φίλους και γνωστούς που τότε αγόραζαν μετοχές και μετά μας έπρηζαν όποτε βγαίναμε για μύυρα), ιστορικές αναφορές του είδους «αμερικάνοι ίσον σχέδιο Μάρσαλ» και πάει λέγοντας. Η αδυναμία μας να προσεγγίσουμε το ζήτημα γινόταν περισσότερο αισθητή στην προκήρυξη, όπου οι εμπειρικές αντιστοιχίες της αφίσας χρειάστηκε να γίνουν περισσότερες συγκεκριμένες. Όπως σημειώναμε εκεί,

Όσο για τους βομβαρδισμούς στη Σερβία και στο Κόσοβο, η ελληνική συμμετοχή δεν ήταν αποτέλεσμα αμερικανικών πιέσεων. Το ελληνικό κράτος ήθελε να είναι με την πλευρά των νικητών και τα κατάφερε θαυμάσια: συμμετείχε στον μικρότερο δυνατο βαθμό, παγίωσε τη στρατιωτική του παρουσία στην περιοχή χωρίς την πίεση κανενός και ταυτόχρονα δεν χάλασε τις σχέσεις του με τον Μιλόσεβιτς, άρα ενίσχυσε την παρουσία του ελληνικού κεφαλαίου και στη Σερβία.⁶

Όπως γνωρίζουμε σήμερα βέβαια, ο «Μιλόσεβιτς» έγινε παρελθόν στους επόμενους λίγους μήνες με τη βοήθεια ή αν μη τι άλλο με τη συμφωνία του ελληνικού κράτους. Αλλά το βασικό μας πρόβλημα δεν ήταν αυτή η αστοχία. Ήταν κυρίως ότι δεν υπήρχε συλλογικός τρόπος να αντιληφθούμε το λάθος μας ή να κάνουμε κριτική στις απόψεις που είχαμε εκφράσει δημόσια κατά τη διάρκεια της διαδήλωσής μας. Αν θέλετε το πιστεύετε: η διανοητική κατάσταση της πλειοψηφίας των διοργανωτών της διαδήλωσης ήταν τέτοια που η εξαφάνιση του Μιλόσεβιτς δεν έγινε καν αντιληπτή ως ζήτημα που θα έπρεπε να μας απασχολήσει. Το «νέο πεδίο» είχε ανοιχθεί, αλλά όχι συλλογικά. Περισσότερο ήταν ενασχόληση ενός ή δύο παράξενων «ειδικών» που διάβαζαν κι εφημερίδα, παρά συλλογική αντίληψη για τα πράγματα. Κατά συνέπεια, τα λάθη αυτών των ειδικών δεν μπορούσαν να κριθούν από τους υπόλοιπους και οι επιτυχίες τους δεν γινόταν αντιληπτές ως συλλογικές επιτυχίες.

Είναι περίεργο, αλλά αυτή η ελλειπής συλλογική σχέση με την πραγματικότητα δεν μας δημιουργούσε πολιτικό πρόβλημα καθεαυτή. Στην πραγματικότητα ο Μιλόσεβιτς, η εισβολή των ΗΠΑ στα Βαλκάνια και η σημασία της, ή τα σχέδια του ελληνικού κράτους δεν απασχολούσαν κανέναν στην αντιεξουσία που εν τω μεταξύ ήταν απασχολημένη να ανακαλύπτει την αντιπαγκοσμιοποίηση. Οι αποτυχίες μας περνούσαν εντελώς απαρατήρητες

αφού κανείς δεν μπορούσε να τις εντοπίσει ως τέτοιες. Όσον αφορά τα συγκεκριμένα ζητήματα, περάσαμε τα επόμενα χρόνια προσπαθώντας να ανακαλύψουμε τον ελληνικό ιμπεριαλισμό σε συγκεκριμένες δράσεις του ελληνικού στρατού στο Αφγανιστάν ή στο Κόσοβο, ή στην ήδη ασθμαίνουσα «διείσδυση στα Βαλκάνια», ενώ στην πραγματικότητα το ελληνικό κράτος είχε λουφάξει και ανέμενε από τη μια την κρίση του 2009 και από την άλλη τις ευκαιρίες που θα παρουσιάζονταν καθώς η διάλυση της Μέσης Ανατολής εξελισσόταν.

Αλλά ο διάολος έχει πολλά ποδάρια και οι ελλείψεις σου πάντα έχουν τρόπο να σε βρουν για να τα πείτε ένα χεράκι. Η ελλειπής συλλογική μας σχέση με την πραγματικότητα μετατράπηκε σε πολιτικό πρόβλημα με τρόπο μάλλον αναπάντεχο: από το εσωτερικό. Όπως αναφέραμε παραπάνω, οι καινοτομίες της διαδήλωσης του 1999 είχαν ένα σημαντικό τεχνοπολιτικό κομμάτι: το χαρτάκι προς τους διαδηλωτές ήταν γνώμη για την αυτοοργάνωση, το «Π» γύρω από τη διαδήλωση ήταν δήλωση ευθύνης, η ημερομηνία ήταν δήλωση διαχωρισμού από την αριστερά και πάει λέγοντας. Αλλά οι καιροί ήταν τέτοιοι που το πολιτικό νόημα των τεχνικών καινοτομιών μας δεν μπορούσε να γίνει αντιληπτό ούτε καν από εμάς τους ίδιους. Οπότε όλες αυτές οι καινοτομίες χρειάστηκε να πλασαριστούν, ακόμη και στα δικά μας μάτια και μυαλά, με τον τρόπο που μπορούσε να καταλάβει τα πράγματα ο αντιεξουσιαστικός χώρος (άρα και εμείς) στα τέλη της δεκαετίας του '90: όχι ως θέσεις για την αυτοοργάνωση, αλλά ως προετοιμασία σύγκρουσης με την αστυνομία.

Όντως, η διαδήλωση που τελικά σχηματίστηκε μπροστά από την πλατεία Κάνιγος, είχε πολεμική εμφάνιση: η περιφρούρηση διατεταγμένη σε «Π» και εξοπλισμένη με τα αντικείμενα που οι δικαστές αποκαλούν «παλούκια» και εμείς «σημαίες». Το σχήμα πρωτοφανές: ορθογώνιο παραλληλόγραμμο, δίχως καμία πρόθεση να καταλάβει όλο το πλάτος της Ακαδημίας δια της διάχυσης στα πεζοδρόμια. Κράνη παντού για παν ενδεχόμενο. Δεν ξέρουμε πόσα χρόνια είχαν οι μπάτσοι να δουν τέτοιο πράγμα, το σίγουρο πάντως είναι ότι αλαφιάστηκαν. Με κάποιο τρόπο αποφάσισαν ότι η πραγματική μας πρόθεση ήταν να καταλάβουμε το Πολυτεχνείο ή την ΑΣΟΕΕ και ότι όχι, δεν θα επέτρεπαν τέτοιο πράγμα. Οπότε, λίγο μετά το κατέβασμα της διαδήλωσης στο δρόμο, κατέφτασαν από τα παράλληλα στενά όπου βρισκόταν συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, έφτιαξαν ένα σφιχτό «Π» γύρω από το «Π» της περιφρούρησης, συμπλήρωσαν με πολλές δεκάδες πίσω από τη διαδήλωση και μας δήλωσαν ότι δεν πρόκειται να μας επιτρέψουν να περάσουμε από την οδό Πατησίων.

Συμμορφωθήκαμε. Η μισοαπαγορευμένη μας διαδήλωση πορεύθηκε από την πλατεία Κάνιγος στην πλατεία Βικτωρίας μέσω Αχαρνών και Θήρας (αν θυμόμαστε καλά). Το σκηνικό ήταν χαρακτηριστικά ζοφερό: νύχτα λόγω χειμερινής ώρας. Στενά κάτω από την Πατησίων. Άσπρα και μαύρα κράνη παντού. Μπάτσοι στα πεζοδρόμια. Συνθήματα, δυνατό για να μη νιώθουμε μόνοι. Αμφιβολίες σχετικά με το πού θα καταλήξουμε τελικά. Αναμονή πεσίματος από τους μπάτσους.

Τελικά η υπόθεση έληξε δίχως παρατάγουδα. Αλλά πίσω είχε η αγλάδα την ουρά. Αν είναι να καταλάβει κανείς τα προβλήματα που προέκυψαν έπειτα από

Φωτό από τη διαδήλωση του Νοέμβρη. Το πόσα έχουν αλλάξει και πόσο σημαντικές είναι αυτές οι αλλαγές, είναι το θέμα μας εδώ.

τη διαδήλωση «Ίδια είναι τ' Αφεντικά» του 1999, θα πρέπει να έχει υπ' όψη τη σχέση του αντιεξουσιαστικού χώρου με τη βία, ή καλύτερα τη σχέση με την ιδέα της βίας γενικώς και της βίας ενάντια στην αστυνομία ειδικώς. Όπως όλοι γνωρίζουμε, αυτή η σχέση έχει κάτι το μαγικό, κάτι το ανδρικό και κάτι το σιχαμένο τρία σε ένα, είναι λατρεία των συμβολισμών και ανακάλυψη υλικών υποστάσεων εκεί που δεν υπάρχουν. Εν συντομία, φετιχισμοί επί φετιχισμών: όλα τα προβλήματα μπορεί να λυθούν με τη βία αλλά βία ασκούν μόνο οι ειδικοί και υπό ειδικές περιστάσεις καβάτζας· οι αντιεξουσιαστές ποτέ δεν υποχωρούν αλλά οι διαδηλώσεις της ουράς είναι η επιτομή του «ο σώζων εαυτόν σωθήτω»· ξύλο δεν τρώμε ποτέ μόνο ρίχνουμε· να τρωξ ξύλο είναι πάντα μεγάλη ήττα και να ρίχνεις είναι πάντα μεγάλη νίκη· τέλος πάντων όλα αυτά που γνωρίσαμε και αγαπήσαμε. Οι συνελεύσεις διοργάνωσης διαδηλώσεων το 1999 ήταν τέτοιες που μπορούσε κανείς να δηλώσει ότι «αν είναι να μας κάνουν οι μπάτσοι Π' προτιμώ να μην κάνουμε καθόλου διαδήλωση» και η τοποθέτησή του να θεωρείται απαύγασμα της επαναστατικής θεωρίας.

Όπως είδαμε, η διαδήλωση «Ίδια είναι τ' αφεντικά» του 1999 ήταν προκλητική με πολλαπλούς τρόπους. Αναδείκνυε ένα νέο, ως τότε τελείως απρόσιτο, πεδίο λόγων και έργων με κωδικό «ελληνικός ιμπεριαλισμός». Διαχωριζόταν ρητά «από την αριστερά και τις αντιεξουσιαστικές ουρές της», όπως θέταμε το ζήτημα τότε. Χρησιμοποιούσε τεχνικούς τρόπους για να επιβάλλει συγκεκριμένες γνώμες σχετικά με την αυτοοργάνωση. Και τελικά οι μπάτσοι «μας πήγαν καρτσάκι», «μας ξεφτίλισαν», «μας έκαναν ό,τι ήθελαν», «μας γάμησαν». Αυτή ήταν η κριτική που εκφράστηκε στο εσωτερικό του «χώρου» αλλά και στο εσωτερικό των διοργανωτών έπειτα από τη διαδήλωση. Όπως μπορεί να φανταστεί κανείς, οι συγκεκριμένες συζητήσεις, εσωτερικές και μπουροποσιακές αντάμα, υπήρξαν ιδιαιτέρως έντονες: για να καταλάβετε, προς το τέλος του πράγματος, το μήνυμα «Αυτονομόβλακες σας Ψάχνουμε» βρέθηκε γραμμένο με μαρκαδόρο πάνω στην πόρτα της κατάληψής μας (ευτυχώς δεν μας βρήκαν). Όπως ίσως δεν μπορεί να φανταστεί κανείς, οι συγκεκριμένες συζητήσεις κατέληξαν στη διάσπαση των διοργανωτών, στην αποχώρηση κάποιων από αυτούς και τελικά στην αδυναμία μας να διοργανώσουμε οποιαδήποτε άλλη διαδήλωση για δύο περίπου χρόνια.

Θεωρούμε αυτά τα παρεπόμενα της διαδήλωσης του '99 ιδιαιτέρως σημαντικά. Γιατί αποδεικνύουν – ή τουλάχιστον αποδεικνύουν σε εμάς – ότι η δυνατότητα διοργάνωσης διαδηλώσεων δεν είναι ζήτημα καλών ιδεών ή καλών αφορμών, αλλά ζήτημα εσωτερικής οργανωτικής και πολιτικής συνοχής. Όντως, η διαδήλωση του 1999 ήταν περιβόλι καλών ιδεών. Μετά από αυτή θα έλεγε κανείς πως θα μπορούσαμε να κατεβάζουμε αυτόνομες διαδηλώσεις όποτε μας άρεσε, όπως μας άρεσε και με όποιο θέμα επιλέγαμε. Κι όμως, όχι! το πραγματικό πρακτικό αποτέλεσμα των «καλών ιδεών μας» ήταν ότι εξαφανιστήκαμε από τον δρόμο για δύο και βάλε χρόνια. Οι ελλείψεις που είχαμε σπρώξει κάτω από το χαλί για χάρη του «γεγονότος» της επίσκεψης Κλίντον, τελικά λίγο έλειψε να μας διαλύσουν. Όσο για το ποιόν αυτών των ελλείψεων, σήμερα φαίνεται σαφές: Μας έλειπαν εκείνου του είδους οι οργανωτικές δομές που συλλογικοποιούν τις απόψεις· το μόνο που είχαμε ήταν περιστασιακές συνελεύσεις, ad hoc υπογραφές και συνεργασίες μεταξύ αγνώστων. Μας έλειπαν τρόποι γραπτής και προφορικής συζήτησης των ιδεών σε βάθος χρόνου· το μόνο που είχαμε ήταν κουτσές προκηρύξεις, περιοδικά που τα έβγαζε ένα άτομο μόνο του και συζητήσεις μιας χρήσεως. Μας έλειπε η πρακτική εμπειρία της διοργάνωσης αυτόνομων διαδηλώσεων και η συνείδηση ότι αυτή η εμπειρία δεν είναι μόνο διανοητική, αλλά και σωματική· το μόνο που είχαμε ήταν οι εμπειρίες τρεξίματος

που γενναιόδωρα προσέφερε η συμμετοχή στον αντιεξουσιαστικό χώρο. Μας έλειπε τέλος η απομυστικοποίηση της βίας και του ανδρισμού στην ειδική ελληνική αντιεξουσιαστική μορφή τους, η συνειδητή αναγωγή τους στις οργανωτικές μορφές που γεννούσαν και αναπαρήγαγαν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά· το μόνο που είχαμε ήταν η εμπειρική αηδία μας για τον Μπάμπη τον αυθόρμητο.

Και την πατήσαμε. Και το σκεφτήκαμε. Και κάπως διορθωθήκαμε. Όπως πάντα δίχως θεαματικά αποτελέσματα, εκτός από το εξής: Δεκαεπτά χρόνια μετά οργανώσαμε μια διαδήλωση με το ίδιο θέμα, με το ίδιο κεντρικό σύνθημα και με τα ίδια «τεχνικά» χαρακτηριστικά. Αλλά ετούτη τη φορά, ούτε διασπαστήκαμε, ούτε κλαψουρίσαμε, ούτε θα κλειστούμε στο καβούκι μας για δύο χρόνια. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά τα ωραία, μπορούμε να πούμε λίγα πράγματα για αυτό το επίτευγμα, όντας πολύ περισσότερο ειλικρινείς από ό,τι το 1999, τόσο απέναντι στους εαυτούς μας όσο και απέναντι σε αυτούς που μας ακούν, μας διαβάζουν και συμμετέχουν στις διαδηλώσεις που διοργανώνουμε.

Ίδια είναι τα Αφεντικά – Εθνικά Πλανητικά, 2016

Λίγο πριν αναφέραμε μια βασική θέση για τις διαδηλώσεις: η δυνατότητα διοργάνωσης διαδηλώσεων δεν είναι ζήτημα καλών ιδεών ή καλών αφορμών, αλλά ζήτημα εσωτερικής οργανωτικής και πολιτικής συνοχής. Να το διορθώσουμε: μιλάμε για τη δυνατότητα διοργάνωσης *αυτόνομων* διαδηλώσεων, δηλαδή για διαδηλώσεις που ξεπερνούν τη συμβιωτική σχέση με την αριστερά, τίθενται ενάντια στο ελληνικό κράτος και τις πολιτικές εκφράσεις του, δεν αναζητούν τη θεματολογία τους στην «επικαιρότητα» των μεμ, κρίνονται αποκλειστικά από τους διοργανωτές και τους συμμετέχοντες.

Η διαδήλωση «Ίδια είναι τα Αφεντικά – Εθνικά Πλανητικά» που ξεκίνησε από την πλατεία Βικτωρίας στις 12 του Νοέμβρη ήταν μια τέτοια διαδήλωση. Παρομοίως αντικρατική και αντεθνική με την παλιότερη συννόματη, με παρόμοια γνώμη για την αυτοοργάνωση. Από την άλλη όμως, υπάρχουν και σημαντικές διαφορές σε σχέση με το πώς είχαμε διαδηλώσει δεκαεπτά χρόνια πριν. Βασικά η εξής μία: τόσο οι γνώμες για την αυτοοργάνωση, όσο και οι γνώμες για το ελληνικό κράτος και την εξωτερική του πολιτική που εκφράστηκαν σε αυτή τη διαδήλωση ήταν συλλογικές.

Από τη μια το κομμάτι της «τεχνικής»: η περιφρούρηση αυτής της διαδήλωσης, οι κάποιες δεκάδες ανδρών και γυναικών που την συζήτησαν, καθόρισαν τα χαρακτηριστικά της και τελικά την έφεραν εις πέρας, είναι οργανωμένοι σε συνελεύσεις και πολιτικές ομάδες. Επίσης έχουν συζητήσει και διοργανώσει, όλοι και όλες μαζί, δεκάδες διαδηλώσεις «στόμα με στόμα» από την άνοδο των νεοναζί και μετά. Αυτό σημαίνει ότι έχουν συζητήσει ποικιλοτρόπως επί πάνων από πέντε χρόνια αυτά που παραπάνω αναφέραμε ως «τεχνοπολιτικά» χαρακτηριστικά της διαδήλωσης (αυτό το κείμενο είναι άλλο ένα μικρό κομμάτι της συζήτησής τους). Σημαίνει όμως και κάτι ακόμη σημαντικότερο: ότι έχουν χτίσει αναμεταξύ τους μια σχέση που δεν είναι μόνο λόγια, αλλά και πράξεις και πολιτικές επιλογές που εκτείνονται σε βάθος χρόνου. Είναι μια σχέση πολιτική: θυμόμαστε τι λέγαμε περίπου, ξέρουμε πώς αν και γιατί άλλαξε φέτος. Είναι επίσης μια σχέση σωματική: η επίγνωση του πώς ο καθένας έρχεται στην ώρα του και κάνει ό,τι συμφωνήσαμε· του πόσο ψηλά είναι ο αγκώνας του συντρόφου που συνήθως πιάνεσαι μαζί του αλυσίδα· του πώς αντιδρά ο καθένας σε περίπτωση που «κάτι γίνεται». Απλή περιγραφή αυτών

Μπουλντόζα

Δεν πειράζει που τη σκίσανε, έχουμε κι άλλες.

Αρκεί που μας διδάσκουν μια αλήθεια για τις αφίσες: το πώς γίνονται κατανοητά αυτά που λέμε και πού μπορεί να καταλήξουν βρίσκεται εντελώς πέρα από τον έλεγχό μας. Παλιότερα αυτή η έλλειψη ισχύος και για το εσωτερικό των αυτοοργανωμένων διαδικασιών.

των περίπλοκων: τρία και μισό χρόνια πριν φάγαμε πέσιμο από ναζιστές στην πλατεία Δαβάκη. Δεν θα πούμε αν «φάγαμε» ή αν «ρίξαμε». Θα πούμε όμως ότι επειδή η εμπειρία δεν μας διέλυσε, σήμερα διαθέτουμε τη συγκεκριμένη συλλογική μνήμη στις αποσκευές μας: τι είχαμε κάνει πριν για να προκαλέσουμε την επίθεση, τι έγινε σωστά και τι έγινε λάθος, πώς ανταπεξήλθαμε πρακτικά και πολιτικά, τόσο εκείνη την ώρα όσο και μετά, πώς είναι να τρως πέσιμο από φασίστες, να έχεις να κάνεις με τους μπάτσους και να ψάχνεις το παιδάκι που είχε έρθει στην πλατεία να παίξει και κάπως στην αναμπουμπούλα χάθηκε (ευτυχώς είχε γυρίσει σπίτι μοναχό του). Η σταδιακή (ελλιπής) απομυθοποίηση της βίας και των κινδύνων του δρόμου, οι γνώμες για την αυτοοργάνωση, δεν έχουν προκύψει μόνο από συζήτηση· έχουν προκύψει και σαν συλλογική εμπειρία δεκάδων συντρόφων και συντροφισσών σε βάθος πέντε τουλάχιστον ετών.

Ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώθηκαν οι απόψεις που εκφράστηκαν στη διαδήλωση δεν ήταν διαφορετικός. Τα κείμενα με τον γενικό τίτλο «Περίπτερο» που παρουσιάζονται σε αυτό το περιοδικό περίπου από το 2011 ήταν εξ αρχής μια προσπάθεια να κρατηθεί ανοικτό το θέμα που ανοίχθηκε με τη διαδήλωση του 1999.⁷ Όμως αυτά τα κείμενα, αντίθετα με ό,τι συνηθίζεται, δεν έγιναν αντιληπτά ως προϊόντα φοβερών εγκεφάλων που ω του θαύματος «διαβάζουν κι εφημερίδα». Το περιοδικό είναι έργο μιας συντακτικής ομάδας. Η συντακτική ομάδα συμμετέχει ολόκληρη στη συνέλευση *autonome antifa*. Κατά συνέπεια, τα όσα γράφονται στο περιοδικό προέρχονται από τις συζητήσεις της συνέλευσης και ταυτόχρονα συζητούνται στο εσωτερικό της συνέλευσης, αποτελούν τμήμα της θεματολογίας της, γίνονται αφίσες και προκηρύξεις, δηλαδή διαμορφώνονται και διαδίδονται με τη συλλογική εργασία δεκάδων συντρόφων και συντροφισσών που διατηρούν μόνιμες πολιτικές σχέσεις αναμεταξύ τους. Ένα χρόνο πριν, όταν οι *autonome antifa* αποφασίσαμε η θεματολογία της στήλης «περίπτερο» να γίνει μπροσούρα και πολιτική εκδήλωση με τίτλο «Η Στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου», η επεξεργασία δεν ανατέθηκε στους δυο τρεις που γράφουν τη στήλη, αλλά σε μια ομάδα εθελοντών από τη συνέλευση, όπου συμμετείχαν και οι «δυο τρεις». Αυτή η ομάδα συζητούσε την εκδήλωση και ταυτόχρονα συζητούσε με τη συνέλευση για την πορεία της. Η εκδήλωση και η μπροσούρα έπειτα από την ολοκλήρωσή τους έγιναν αντικείμενο συζήτησης από όλους μαζί τους διοργανωτές της διαδήλωσης, γιατί πριν από τις διαδηλώσεις «στόμα με στόμα» συζητάμε και «πολιτικά»: όχι μόνο τι κάνουμε, αλλά και τι λέμε. Το αποτέλεσμα δεν ήταν το αφελές που συνηθίζουμε να φανταζόμαστε όταν μιλάμε για «αυτοοργάνωση», ότι δηλαδή «θα μπορούσε οποιοσδήποτε από εμάς να έχει γράψει αυτή τη μπροσούρα». Ήταν όμως κάτι πολύ πιο ρεαλιστικό, εφικτό και σε τελική ανάλυση πολύτιμο: αυτοί που έγραψαν τη μπροσούρα ποτέ δεν θα μπορούσαν να την έχουν γράψει μόνοι τους. Αυτή τη στιγμή ο καθένας και η καθεμία έχει συζητήσει για αυτή τη μπροσούρα, έχει ακούσει απόψεις για τα υπέρ και τα κατά της, για την πολιτική της χρησιμότητα και κάποιες φορές έχει διατυπώσει δικές του. Ο καθένας από εμάς είναι σε θέση να περιγράψει τις διαδικασίες και το σκεπτικό που κατέληξε στη διαδήλωση «Ιδια είναι τα Αφεντικά – Εθνικά Πλανητικά».

Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορέσαμε να στήσουμε μια διαδήλωση εντός χρονικού διαστήματος μικρότερου των δύο εβδομάδων. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορέσαμε αυτή η διαδήλωση να αντιτίθεται με φυσικότητα σε όλες τις προφάνειες του δημόσιου λόγου και του αριστερού πατριωτισμού. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορούμε να λέμε αυτά που

λέμε και να κάνουμε αυτά που κάνουμε δίχως οι «ιδιορρυθμίες» μας, ή η «καλοπροαίρετη κριτική» να μας διαλύουν όπως το 1999. Αυτός ο τρόπος, δεν είναι «τρόπος έρευνας». Είναι τρόπος πολιτικής οργάνωσης, δηλαδή συνύπραξης και συλλογικής εργασίας, αλλά και τρόπος συλλογικού ελέγχου του τι λέγεται και τι επιχειρείται.

Όσο για το τι λέγεται και τι επιχειρείται, είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι, ακριβώς εξαιτίας του τρόπου παραγωγής της, η γνώμη περι της ανατολικής μεσογείου και των εκεί ελληνικών επιδιώξεων δεν είναι γραμμένη σε πέτρα. Όπως είδαμε, διατυπώνεται και αλλάζει εδώ και τουλάχιστον δεκαεπτά χρόνια. Ξεκίνησε ως αντίληψη περί «γεωπολιτικής αξίας», «πώλησης υπηρεσιών», «κράτους χωροφύλακα» και «Αμερικής των Βαλκανίων» και σήμερα έχει καταλήξει στις αντιλήψεις περί της «Στρατηγικής της Ανατολικής Μεσογείου», της «σχετικότητας της ισχύος» και της ελληνικής ιστορίας ως πολεμικής ιστορίας. Στο μέλλον, αν όλα πάνε καλά, όλα αυτά θα αλλάξουν ξανά. Νιώθουμε άνετα με αυτές τις μεταλλαγές. Γιατί αυτό που πρέπει να έχουν σε κάθε περίπτωση κατά νου αυτοί και αυτές που συμμετέχουν σε διαδηλώσεις σαν κι αυτή του Νοέμβρη είναι ότι ο βασικός μας σκοπός δεν είναι «η ανακάλυψη της αλήθειας για το ελληνικό κράτος». Ο βασικός μας σκοπός είναι η διατήρηση ζωντανής της αντίθεσης στο ελληνικό κράτος, ο πόλεμος στον εθνικισμό, δεξιά και αριστερά. Αυτό που μας τρομάζει πάνω απ' όλα δεν είναι οι όλο και πιο έντονες συζητήσεις περί πολέμου, αν και τις βρίσκουμε και αυτές αρκούτσως τρομακτικές. Αυτό που μας τρομάζει πάνω απ' όλα είναι η επιστροφή στο 1992, τότε που το ελληνικό κράτος διοργάνωσε φασιστικά συλλαλητήρια, η αριστερά εξυμνούσε «τον κόσμο που σηκώθηκε από τον καναπέ του» και εμείς δεν είχαμε ούτε τι να πούμε ούτε τι να κάνουμε. Όχι γιατί δεν υπήρχαν «καλές ιδέες»· αλλά γιατί δεν υπήρχαν οργανωτικές δομές που να τις γεννούν και να τις καθιστούν συλλογικό κτήμα.

Προφανώς βέβαια, αυτός είναι ο φόβος μας γιατί αυτό έχουμε ζήσει. Με αντίστοιχο τρόπο, οι παπούδες μας φοβούνταν πάνω απ' όλα το ενδεχόμενο να μην έχουν να φάνε. Οι προπαπούδες μας το ενδεχόμενο ενός ακόμη πολέμου. Και οι πατεράδες μας δεν φοβούνταν και πολλά πράγματα. Είναι αυτή η εμπλοκή της μνήμης με την ιστορία που γεννάει σε κάθε περίπτωση τις αντίστοιχες πολιτικές και οργανωτικές ιδέες και πρακτικές. Που σε τελική ανάλυση κατέστησε δυνατή και τη διαδήλωση του Νοέμβρη.

1. Παρατίθεται στο Μητροπολιτικά Συμβούλια, «Το Αντιαμερικανικό Κράτος: Ο Αντιαμερικανισμός ως Ιδεολογία του Ελληνικού Εθνικού Κορμού», στο Μητροπολιτικά Συμβούλια, *Εισηγήσεις των Ανοιχτών Συνελεύσεων, 2004-2005*, 2005. Αρχική πηγή *Ta Nea*, 20-21/11/1999.
2. Σχετικά μπορεί να δει κανείς, αν δεν την έχει δει ήδη, τη μπροσούρα *Autonome Antifa, Η Στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου: ή Αλλιώς η Συμμετοχή του Ελληνικού Κράτους στον Παγκόσμιο Πόλεμο*, 2015, κεφ. 2.
3. Paul Glastris, «Πώς Έγραψα την Ομιλία του Κλίντον το 1999», *Καθημερινή*, 6/11/2016.
4. Στο ίδιο.
5. Στο ίδιο.
6. Προκήρυξη με υπογραφή ένα αστέρι και τίτλο «Ιδια Είναι τ' Αφεντικά – Εθνικά Πλανητικά», 9/11/1999.
7. Για μία από τις πρώτες σχετικές προσπάθειες δεξ «Πάντως Σταθερότερη από τις Πυραμίδες: Η Ελλάδα και η Γεωπολιτική της Ανατολικής Μεσογείου», *Antifa #22*, 3/2011.